

Briuselis, 2026 m. liepos 14 d.
(OR. en)

11867/26

EDUC 331
SOC 493
EMPL 277
JEUN 196
COMPET 955
ECOFIN 1005

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2026 m. liepos 10 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2026) 363 final
Dalykas:	KOMISIJS ATASKAITA TARYBAI dėl Tarybos rekomendacijos dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo (2020/C 417/01) įgyvendinimo

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2026) 363 final.

Pridedama: COM(2026) 363 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2026 07 10
COM(2026) 363 final

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI

dėl Tarybos rekomendacijos dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo (2020/C 417/01) įgyvendinimo

{SWD(2026) 181 final}

1. Įvadas: ataskaitos tikslas, taikymo sritis ir metodika

Bėgant metams bendradarbiavimas profesinio rengimo ir mokymo srityje Europos lygmeniu pagal SESV 165 ir 166 straipsnius atliko svarbų vaidmenį. 2020 m. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo, kuriuo siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo (toliau – 2020 m. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo) išdėstyta profesinio rengimo ir mokymo vizija ir atitinkami ilgalaikių reformų principai. 2020 m. lapkričio mėn. pagal Kopenhagos procesą priimta Osnabriuko deklaracija papildė 2020 m. Tarybos rekomendaciją dėl profesinio rengimo ir mokymo konkretesniais trumpesnio laikotarpio veiksmais tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis. Ja konkrečiai siekta modernizuoti profesinį rengimą ir mokymą užtikrinant greitą jo pritaikymą prie darbo rinkos poreikių, didinant mokymosi trajektorijų lankstumą ir parengiant besimokančiuosius žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai. 2020 m. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo kartu su Osnabriuko deklaracija, taip pat kartu su kitais strateginiais dokumentais ir politika, pavyzdžiui, Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planu, Europos įgūdžių darbotvarke, Skaitmeninio dešimtmečio planu ir Europos švietimo erdve (EŠE), nustatyta 2020–2025 m. ES profesinio rengimo ir mokymo politikos sistema.

2020 m. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo apima šiuos prioritetus:

- užtikrinti, kad profesinis rengimas ir mokymas būtų lankstus pritaikant jį prie darbo rinkos pokyčių,
- užtikrinti, kad lankstumas ir pažangos galimybės būtų profesinio rengimo ir mokymo pagrindas,
- užtikrinti, kad profesinis rengimas ir mokymas būtų inovacijų ir augimo varomoji jėga, padedanti besimokantiems asmenims pasirengti skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai, taip pat didelės paklausos profesijoms,
- užtikrinti, kad profesinis rengimas ir mokymas būtų patrauklus pasirinkimas, grindžiamas moderniu ir skaitmenizuotu mokymo paslaugų teikimu ir įgūdžių ugdymu,
- užtikrinti, kad profesinis rengimas ir mokymas skatintų lygias galimybes,
- užtikrinti, kad profesinis rengimas ir mokymas būtų grindžiamas kokybės užtikrinimo kultūra.

2020 m. Tarybos rekomendacijos dėl profesinio rengimo ir mokymo prioritetai dera su platesne politikos struktūra, susiejančia profesinį rengimą ir mokymą su užimtumu, ekonominiu vystymusi ir konkurencingumu, dažnai taikant sektorinį požiūrį. 2026 m. metinėje bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaitoje¹ aiškiai pabrėžiama, kad siekiant spręsti darbo jėgos trūkumo problemą labai svarbu skatinti įgūdžių ugdymą, įskaitant profesinį mokymą. Nuo 2020 m. darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas padidėjo sektoriuose,

¹ Europos Komisija (2026 m.) „2026 m. metinė bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaita“. Skelbiama adresu: https://single-market-economy.ec.europa.eu/publications/2026-annual-single-market-and-competitiveness-report_lt.

susijusiuose su profesinio mokymo programomis, pavyzdžiui, statybos, transporto, sveikatos priežiūros, gamybos, švarių technologijų ir gynybos sektoriuose, todėl profesinis rengimas ir mokymas yra dar svarbesnis ugdant darbo rinkoje reikalingus įgūdžius. Visuose sektoriuose su įgūdžiais susiję iššūkiai yra viena iš MVĮ nustatytų augimo kliūčių, o profesinis rengimas ir mokymas yra labai svarbus siekiant suteikti įgūdžių, kurių reikia Europos įmonėms, kad jos galėtų klestėti.

Remiantis 2024 m. EURES ataskaita dėl darbo jėgos trūkumo ir pertekliaus, devynioms iš dešimties pagrindinių trūkstamų profesijų ES² reikia profesinės kvalifikacijos. Todėl profesinio rengimo ir mokymo svarba atsispindi keliose ES politikos srityse. Profesinio rengimo ir mokymo programos ir pameistrystė yra labai svarbios pagal Įgūdžių paktą įgyvendinamoms sektorių įgūdžių strategijoms tokiose srityse kaip gamyba, statyba, turizmas, tvari energetika ir skaitmeniniai sektoriai³. Be to, [Europos pameistrystės aljansas \(EAfA\)](#) organizuoja veiklą, kuria siekiama remti ekonomikos sektorius (pvz., statybos, turizmo ir apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų, priežiūros / ilgalaikės priežiūros sektorius), kad būtų skatinamos ir stiprinamos sektorinės pameistrystės programos.

2025 m. komunikate dėl įgūdžių sąjungos⁴ ir 2026 m. Tarybos rekomendacijoje dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje⁵ pabrėžiama, kad profesinio rengimo ir mokymo sistemos, kurios yra glaudžiai susijusios su darbo rinkos poreikiais, yra labai svarbios sprendžiant įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties problemą. 2025 m. švarios pramonės kurse⁶ nurodyta, kad reikia spręsti įgūdžių trūkumo pagrindiniuose sektoriuose problemą, kad būtų remiamas perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Pagal Europos būsto statybos strategijos, įgyvendinamos pagal Būsto dokumentų rinkinį⁷, 7 veiksmą siekiama padidinti kvalifikuotos darbo jėgos prieinamumą statybos sektoriuje, be kita ko, remiant universitetų, profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjų, įmonių, socialinių partnerių ir taikomųjų mokslinių tyrimų institutų partnerystes. 2025 m. komunikate dėl naujojo europinio bauhauso taip pat paskelbta apie paramą jaunimui skirtai pameistrystei ir profesiniam mokymui⁸. Automobilių, plieno, metalų ir cheminių medžiagų veiksmų planuose taip pat pabrėžiama įgūdžių ir socialinio aspekto svarba užtikrinant šių sektorių

² Suvirintojams ir dujinio pjovimo specialistams, slaugos specialistams, virėjams, pastatų elektros sistemų specialistams ir susijusiems elektrikams, santechnikams ir vamzdinių montuotojams, sunkiasvorių sunkvežimių ir sunkvežimių vairuotojams, lakštinio metalo apdirbimo specialistams, metalo apdirbimo staklių derintojams ir valdytojams, mėsininkams, žuvų darinėtojams ir susijusių maisto produktų ruošėjams.

³ Europos Komisija (n. d.) „Pramonės ekosistemos ir partnerystės“, Įgūdžių paktas. Skelbiama adresu: https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships_en?prefLang=lt.

⁴ Europos Komisija (n. d.) „Įgūdžių sąjunga“. Skelbiama adresu: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/union-skills_lt.

⁵ Europos Sąjungos Taryba (2026 m.) „Įgūdžių trūkumo problemos sprendimas: Taryba priėmė rekomendaciją dėl žmogiškojo kapitalo“. Skelbiama adresu: <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2026/03/09/tackling-the-skills-shortage-council-adopts-recommendation-on-human-capital/>.

⁶ Europos Komisija (n. d.) „Švarios pramonės kursas“. Skelbiama adresu: https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/clean-industrial-deal_lt.

⁷ Europos Komisija (n. d.) „Europos įperkamo būsto planas“. Skelbiama adresu: https://housing.ec.europa.eu/european-affordable-housing-plan_lt.

⁸ Europos Komisija (n. d.) „Naujasis europinis bauhausas: nuo vizijos prie įgyvendinimo“. Skelbiama adresu: https://new-european-bauhaus.europa.eu/new-european-bauhaus-vision-implementation_en?prefLang=lt.

konkurencingumą. Profesinis rengimas ir mokymas taip pat padeda siekti Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akto tikslų, o nulinio balanso pramonės akademijos⁹ padeda pritaikyti profesinį rengimą ir mokymą prie technologinių inovacijų ir didinti konkurencingumą, be kita ko, rengdamos mokymosi programas, sukurtas kartu su konkrečių sektorių pramonės atstovais.

Atsižvelgiant į šias politikos aplinkybes, šioje ataskaitoje pristatomos reformos ir priemonės, kurias valstybės narės įgyvendino priėmus 2020 m. Tarybos rekomendaciją dėl profesinio rengimo ir mokymo. Šia ataskaita nesiekama įvertinti priemonių ir reformų ar jų poveikio. Jos tikslas – įvertinti atitinkamas priemones praėjus penkeriems metams nuo 2020 m. Tarybos rekomendacijos dėl profesinio rengimo ir mokymo priėmimo pagal jos 36 straipsnį, remiantis nacionaliniu ir Europos lygmenimis turimais duomenimis ir Europos profesinio mokymo plėtros centro (CEDEFOP) vykdoma metine stebėseną. Nuo 2020 m. CEDEFOP ir Europos mokymo fondas (ETF) vykdo integruotą stebėseną, kurią pasiūlė Europos Komisija ir kuriai pritarė Profesinio mokymo patariamasis komitetas, kad būtų atsižvelgta į 2020 m. Tarybos rekomendacijos dėl profesinio rengimo ir mokymo ir Osnabriuko deklaracijos prioritetus. Ataskaita iš esmės grindžiama šia stebėseną ir valstybių narių nacionaliniais įgyvendinimo planais (NIP), kurie buvo parengti priėmus 2020 m. Tarybos rekomendaciją dėl profesinio rengimo ir mokymo¹⁰. Visų pirma 2022 m. valstybės narės parengė NIP, kuriuose aprašyta veikla, kurią jos įgyvendins siekdamos ES prioritetų profesinio rengimo ir mokymo srityje ateinančiais metais. Ataskaita iš esmės grindžiama šios veiklos, kurią įgyvendino valstybės narės, apžvalga.

Ataskaitą konsolidavo Europos Komisija ir ji parengta remiantis informacija, gauta vykdant dažnus informacijos mainus su valstybėmis narėmis Profesinio mokymo patariamajame komitete, ir statistiniais duomenimis, visų pirma apie trijų kiekybinių tikslų, nustatytų 2020 m. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo, įgyvendinimo padėtį. Rengiant ataskaitą taip pat remtasi keliais politikos dokumentais ir tyrimais. Ataskaitoje taip pat aptariami ES lygmens veiksmai, kuriais remiamos valstybių narių pastangos modernizuoti profesinio rengimo ir mokymo sistemas, įskaitant duomenis apie ES remiamų ir finansuojamų priemonių ir reformų įgyvendinimą. Daugiau informacijos pateikiama pridedamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente.

Kaip paskelbta 2025 m. kovo 5 d. komunikate „Įgūdžių sąjunga“, ši ataskaita yra svarbus indėlis rengiant būsimą Europos profesinio rengimo ir mokymo strategiją. Neseniai priimta Herningo deklaracija dėl patrauklaus ir įtraukaus profesinio rengimo ir mokymo siekiant didesnio konkurencingumo ir kokybiškų darbo vietų 2026–2030 m. ir būsimą Europos profesinio rengimo ir mokymo strategiją kartu su esama 2020 m. Tarybos rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo sudaro naują Europos profesinio rengimo ir mokymo politikos sistemą laikotarpiu po 2025 m.

⁹Europos Komisija (n. d.) „Pramonės ekosistemos. Stiprinti ES konkurencingumą pasitelkiant partnerystes“. Skelbiama adresu: <https://ec.europa.eu/newsroom/growth/items/823315/en>.

¹⁰ Visos ES valstybės narės, išskyrus Čekiją ir Airiją, parengė savo nacionalinius įgyvendinimo planus, kurie skelbiami Komisijos interneto svetainėje.

2. Trijų kiekybinių tikslų įgyvendinimo padėtis

Siekiant stebėti įgyvendinimo pažangą, 2020 m. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo nustatyti kiekybiniai tikslai, susiję su mokymosi darbo vietoje galimybėmis, profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų užimtumu ir judumu profesinio rengimo ir mokymo srityje, apibrėžiami kaip ES vidutinės vertės, kurias iki 2025 m. bendrai turi pasiekti ES valstybės narės.

Remiantis naujausiais turimais duomenimis, vidutiniškai ES:

1. neseniai profesinio rengimo ir mokymo įstaigas baigusią 20–34 m. asmenų, kurie naudojami mokymosi darbo vietoje galimybėmis, dalis **2025 m. pasiekė 66,0 proc.**¹¹ ir viršijo **60 proc. tikslą**;
2. dirbančių 20–34 m. profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų dalis **2025 m. pasiekė 80,2 proc.**¹² ir šis lygis beveik atitinka **82 proc. tikslinį lygį**;
3. judumo profesinio rengimo ir mokymo srityje tikslinis lygis **2021 m. buvo 2,1 proc.**, t. y. gerokai mažesnis už 2020 m. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo nustatytą **2025 m. 8 proc. tikslinę vertę**. 2024 m. Tarybos rekomendacijoje „Europa kelyje“ nustatytas naujas 12 proc. tikslas, kuris turi būti pasiektas iki 2030 m. (įskaitant platesnį judumo patirties rinkinį), o naujausias įvertis yra 5,3 proc. 2023 m.¹³

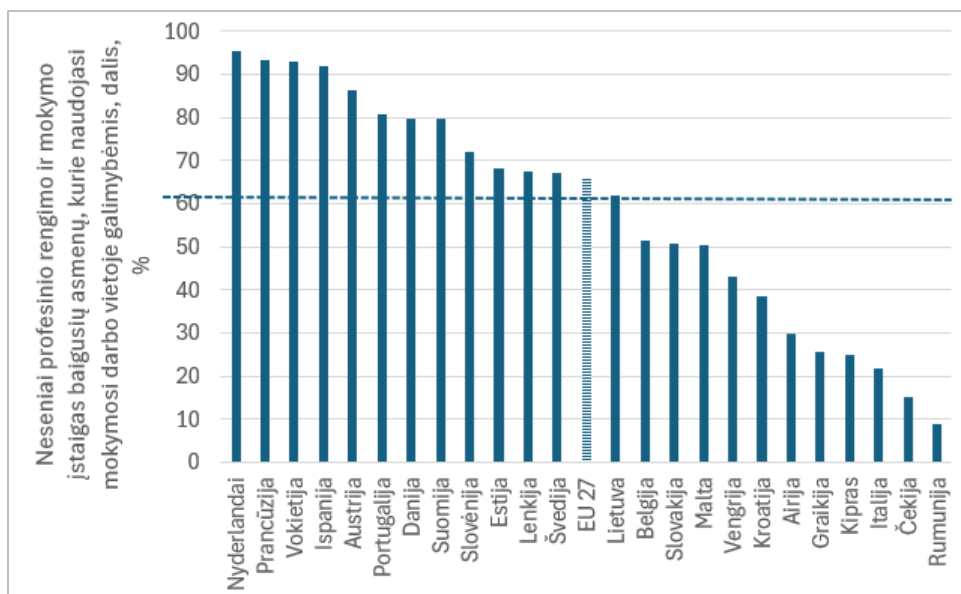
Tikslų įgyvendinimo lygis ir pažanga laikui bėgant įvairiose šalyse labai skiriasi. Nors ES lygmens mokymosi darbo vietoje tikslas pasiektas, visoje Europoje šalių pažanga didinant naudojimąsi mokymosi darbo vietoje galimybėmis yra nevienoda (1 diagrama). Tokios šalys kaip Nyderlandai (95,4 proc.), Prancūzija (93,2 proc.) ir Vokietija (93,0 proc.) jau gerokai viršija mokymosi darbo vietoje tikslus, o kitos šalys, kaip antai Rumunija (9,1 proc.), Čekija (15,2 proc.) ir Italija (22,0 proc.), tebėra gerokai žemiau lyginamojo dydžio.

1 diagrama. Profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų galimybės mokytis darbo vietoje, 2025 m.

¹¹ Eurostatas (ES darbo jėgos tyrimas). [Galimybė profesinio mokymo įstaigų absolventams mokytis darbo vietoje\(tps00215\)](#).

¹² Eurostatas (ES darbo jėgos tyrimas). [Nesimokančio ir nedirbančio jaunimo užimtumo lygis pagal išsilavinimo lygį ir metus nuo aukščiausio išsilavinimo įgijimo \(edat_lfse_24\)](#).

¹³ Europos Komisijos skaičiavimai, pagrįsti programos „Erasmus+“ rodiklių suvestinės duomenimis. Duomenų gavimo data: 2025 m. birželio mėn.

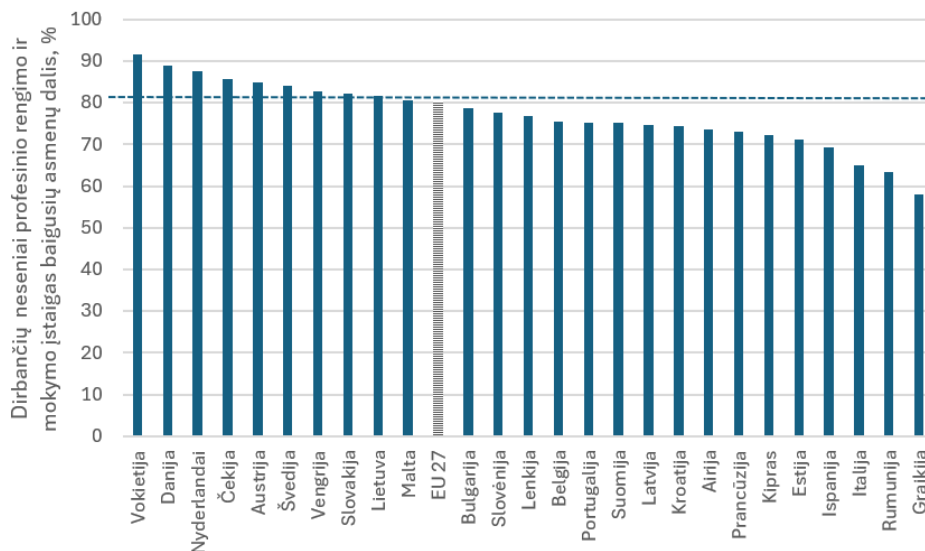
Šaltinis: Eurostatas (ES darbo jėgos tyrimas). [Galimybė profesinio mokymo įstaigų absolventams mokytis darbo vietoje\(tps00215\)](#).

Pastaba. Šalys išvardytos mažėjančia tvarka pagal 2025 m. duomenis. Vokietijos, Ispanijos, Lenkijos, Maltos, Vengrijos, Airijos ir Kipro duomenų patikimumas mažas. Bulgarijos, Latvijos ir Liuksemburgo duomenų nėra.

Šalys padarė nevienodą pažangą siekdamos profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų užimtumo lygio tikslo (2 diagrama). Tais atvejais, kai pažanga padaryta, ją galima paaiškinti tokiais veiksniais kaip geresnis profesinio mokymo programų suderinimas su darbo rinkos poreikiais ir darbo rinkos atsigavimas pastaraisiais metais, dėl kurio profesiniai profiliai yra labai paklausūs¹⁴, taip pat demografiniais pokyčiais. 2021–2023 m. jis labai padidėjo (nuo 76,0 proc. iki 80,9 proc.), o vėlesniais metais šiek tiek sumažėjo ir stabilizavosi ir 2025 m. siekė 80,2 proc. Ši tendencija rodo, kad jaunimui, įskaitant profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventus, kyla konkrečių sunkumų iš švietimo sistemos pereinant į darbo rinką, atsižvelgiant į didesnę bendro užimtumo augimo sulėtėjimą.

2 diagrama. Neseniai profesinio rengimo ir mokymo įstaigas baigusiu asmenų užimtumo lygis, 2025 m.

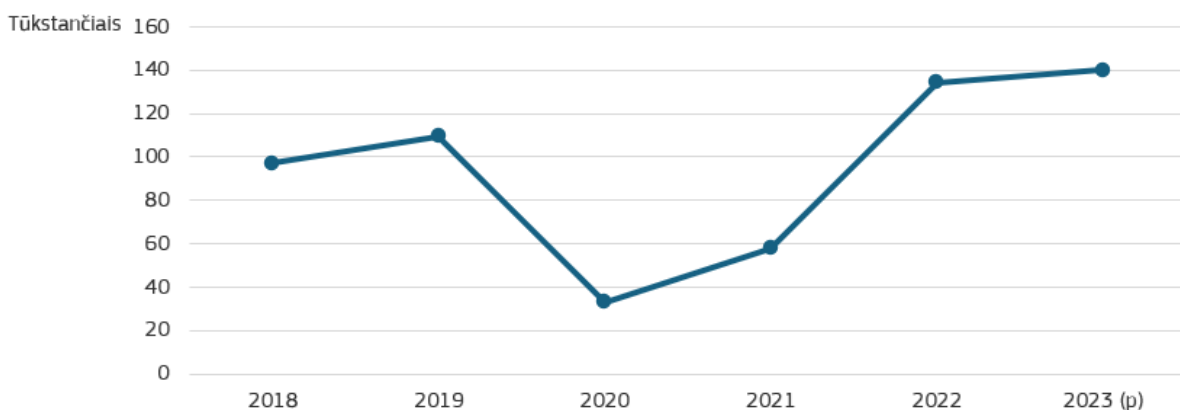
¹⁴ Europos Komisija (2025 m.) „2025 m. Švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis. Lyginamoji ataskaita“, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Skelbiama adresu: <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/30c1ccaa-bfdd-11f0-a612-01aa75ed71a1>

Šaltinis: Eurostatas (ES darbo jėgos tyrimas). [Nesimokančio ir nedirbančio jaunimo užimtumo lygis pagal išsilavinimo lygį ir metus nuo aukščiausio išsilavinimo įgijimo \(edat lfse 24\)](#). Pastaba. Šis rodiklis rodo švietimo ir mokymo įstaigose nebesimokančių 20–34 metų asmenų, kurie prieš 1–3 metus baigė vidurinio ugdymo arba profesinio mokymo negaunant tretinio išsilavinimo programas, užimtumo lygį. Šalys išvardytos mažėjančia tvarka pagal 2024 m. vertes. Maltos, Bulgarijos, Slovėnijos ir Kipro duomenys nepatikimi, Liuksemburgo duomenų nėra. Prancūzijoje ir Ispanijoje skiriasi apibrėžtis.

Vis dar sunku pasiekti judumo profesinio rengimo ir mokymo srityje tikslą, susijusį su vidutinio lygio profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų judumo patirtimi. 2023 m. judumo lygis ES lygmeniu buvo 5,3 proc. ir 140 000 mobilumo atvejų (3 diagrama), t. y. šiek tiek didesnis nei ankstesniais metais, kai jis buvo 5,0 proc. ir 134 000 mobilumo atvejų. Tačiau tai dar toli gražu neatitinka 2024 m. Tarybos rekomendacijoje „Europa kelyje“ 2030 m. nustatytos 12 proc. vertės.

3 diagrama. Profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų užbaigtų judumo programų atvejų skaičius, 2023 m.

Šaltinis: Europos Komisijos skaičiavimai, pagrįsti programos „Erasmus+“ rodiklių suvestinės duomenimis. Duomenų gavimo data: 2025 m. birželio mėn. Pastaba. Duomenys atspindi vidutinio lygio profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų, atskaitiniu laikotarpiu įgijusių judumo užsienyje patirties, skaičių, nurodytą programos „Erasmus+“ rezultatų suvestinėje. Dėl perėjimo nuo senosios prie naujosios programos

„Erasmus+“ 2022 ir 2023 m. įverčiai yra prieinami tik ES lygmeniu ir apima projekcijas, grindžiamas ankstesniais duomenimis; 2023 m. duomenys yra preliminarūs.

Tai iš dalies galima paaiškinti biudžeto apribojimais Europos ir nacionaliniu lygmenimis. Pavyzdžiui, programos „Erasmus+“ biudžetas 2024 m. galėtų patenkinti tik 57 proc. besimokančių asmenų ir darbuotojų judumo paklausos, t. y. mažesnę procentinę dalį, palyginti su ankstesniais metais, dėl didėjančio paraiškų skaičiaus¹⁵. Prie rekomendacijos „Europa kelyje“ pridėtame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente taip pat atkreiptas dėmesys į konkrečius iššūkius, kurie daro poveikį norui vyksti į užsienį, pavyzdžiui, į jauną profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų amžių ir psichologines kliūtis, ribojančias jų galimybes būti užsienyje. Judumą profesinio rengimo ir mokymo srityje taip pat riboja struktūrinės kliūtys, susijusios su nacionalinėmis taisyklėmis ir administraciniais apribojimais. Nepaisant šių iššūkių, dabartinis paklausos lygis jau dabar leistų gerokai pasistūmėti siekiant judumo profesinio rengimo ir mokymo srityje tikslų. Kai kurios valstybės narės taip pat pasiekė labai gerų rezultatų. Pavyzdžiui, 2024 m., pradėjus naują grupinę profesinio rengimo ir mokymo judumo veiklą pagal programą „Erasmus+“, bendras 16–25 metų pirminio profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų judumo lygis Suomijoje pasiekė 9 proc.¹⁶

3. Valstybių narių pažanga įgyvendinant rekomendaciją

3.1 Bendro pobūdžio sunkumai įgyvendinant profesinio rengimo ir mokymo reformas

Profesinio rengimo ir mokymo prioritetų įgyvendinimo ES valstybėse narėse analizė atskleidžia tam tikras kompleksines institucines, finansines ir kultūrines kliūtis, trukdančias profesinio rengimo ir mokymo sistemų pažangai. Tam tikri kompleksiniai uždaviniai užkerta kelią lanksčiam atsakui į pokyčius darbo rinkoje arba jį lėtina. Atsakomybė už profesinį rengimą ir mokymą, kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą dažnai paskirstyta įvairioms ministerijoms, institucijoms ir valdymo lygmenims, todėl reikia tvirtų koordinavimo sistemų ir veiksmų. Dažnai jų nėra ir net tada, kai yra, jie gali būti neveiksmingi. Nors tiksli institucinė struktūra šalyse skiriasi, atsakomybę už profesinį rengimą ir mokymą dalijasi švietimo ministerijos, darbo, užimtumo, socialinių reikalų ministerijos ir ekonomikos bei pramonės ministerijos. Dėl susiskaidžiusio ir nekoordinuojamo darbo, taip pat sudėtingo ir ilgo biurokratinio proceso bei priešinimosi pokyčiams gali būti delsiama vykdyti reformas ir inovacijas ir ribojamas lankstus atsakas į kintančius iššūkius.

Informacijos apie įgūdžius rinkimas yra svarbi profesinio rengimo ir mokymo valdymo dalis, tačiau tik kelios šalys investuoja į šią sritį, o tai trukdo lanksčiai reaguoti į sparčius pokyčius darbo rinkoje. Siekiant kurti informacijos apie įgūdžius rinkimo sistemas, kurios taip pat apima sistemingą absolventų karjeros stebėjimą profesinio rengimo ir mokymo politikos ir

¹⁵Programos „Erasmus+“ rodiklių suvestinės duomenys (2025 m. lapkričio mėn.).

¹⁶ CEDEFOP (2025 m.) „Suomija. Didėja profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų judumas“. Skelbiama adresu: <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/finland-vet-learner-mobility-rise>.

kokybės užtikrinimo tikslais, reikia labiau sutelktų pastangų¹⁷. Nors šalys dėjo pastangas, kad sukurtų arba plėtotų kokybės užtikrinimo sistemas ir procesus pagal Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinės sistemos (EQAVET) principus, mokymosi darbo vietoje ir pameistrystės, vykdomų pagal pirminio profesinio rengimo ir mokymo programas, kokybės užtikrinimas vis dar yra vystymosi etape. Be to, moksliniai tyrimai rodo, kad skirtumas tarp pramonės pažangos ir esamų mokymo programų nelankstumo yra didelė kliūtis integruojant skaitmeninius ir žaliuosius įgūdžius į profesinį rengimą ir mokymą¹⁸.

Igyvendinant profesinio rengimo ir mokymo sistemas susiduriama su nuolatiniais ir kintančiais apribojimais, susijusiais su mokymo ir rengimo darbuotojų pajėgumais. Tai iš dalies galima paaiškinti mažesniu darbo užmokesčiu ir suvokiama profesinio rengimo ir mokymo srities mokytojų ir instruktorių profesijos verte¹⁹, taip pat spaudimu, kurį kelia senėjanti pedagogų bendruomenė²⁰. CEDEFOP duomenimis, tik vienas iš dviejų profesinio rengimo ir mokymo mokytojų mano, kad jų mokykla padeda jiems dalyvauti tęstinio profesinio tobulėjimo procese²¹. Dėl šio paramos trūkumo mokytojai negali veiksmingai įgyvendinti naujų mokymo programų, ugdyti naujų įgūdžių, pavyzdžiui, skaitmeninių ar žaliųjų įgūdžių, ir taikyti novatoriškų pedagogikos metodų, be kita ko, grindžiamų pažangiosiomis technologijomis, pavyzdžiui, virtualiąja realybe arba dirbtiniu intelektu (DI).

Dar vienas iššūkis – finansinių išteklių prieinamumas ir tvarumas. Daugelis iniciatyvų (pvz., profesinės kompetencijos centrai), kuriomis siekiama modernizuoti profesinį rengimą ir mokymą ir kurti novatoriškus metodus, labai arba visiškai priklauso nuo ES finansavimo ir, pasibaigus ES finansavimui, negauna ilgalaikio finansavimo.

2021–2027 m. laikotarpiu pagal programą „Erasmus+“ profesinės kompetencijos centrams – Europos pavyzdinei iniciatyvai, kuria siekiama stiprinti ir plėtoti profesinio rengimo ir mokymo sistemas Europoje, – kurti ir plėtoti skiriamas orientacinis 400 mln. EUR biudžetas, o tai rodo tvirtą įsipareigojimą siekti profesinio mokymo pažangos visoje Europoje.

Apskaičiuota, kad, be programos „Erasmus+“, 2021–2027 m. laikotarpiu investicijoms, infrastruktūrai ir reformoms, susijusioms su švietimo, mokymo ir įgūdžių politika, įskaitant profesinį rengimą ir mokymą, finansuoti visose ES valstybėse narėse kartu su nacionaliniu bendru finansavimu planuojama skirti 62,2 mlrd. EUR, kurie apima 40,4 mlrd. EUR ES įnašą

¹⁷ Tik BE-NL, CY, EE, FR, HR, HU, LV, MT, PL, RO, SI ir SK į savo NIP įtraukė priemones, skirtas informacijos apie įgūdžius rinkimo sistemoms plėtoti, įskaitant absolventų karjeros stebėjimą, ir apie jas pranešė.

¹⁸ Herrero, C., Arroyo Sagasta, A., Castaño Muñoz, J., Centeno, C., Coenen, J. et al. (2025) *Supporting the digital transformation of vocational education and training*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Skelbiama adresu: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC141881>.

¹⁹ Remiantis CEDEFOP Europos profesinio mokymo mokytojų apklausos bandomuoju tyrimu, tik apie 9 proc. profesinio mokymo mokytojų mano, kad jų profesija yra vertinama. Iš EBPO tyrimo (2020 m.) „2020 m. švietimo apžvalga: EBPO rodikliai“ taip pat matyti, kad profesinio rengimo ir mokymo mokytojai uždirba vidutiniškai beveik 11 proc. mažiau nei kiti tretinį išsilavinimą turintys darbuotojai.

²⁰ Herrero, C., Arroyo Sagasta, A., Castaño Muñoz, J., Centeno, C., Coenen, J. et al. (2025) *Supporting the digital transformation of vocational education and training*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Skelbiama adresu: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC141881>.

²¹ Psifidou, I., Papazoglou, M. and Pouliakas, K. (2025) [Europe's first survey for VET teachers: Listening, learning, acting.](#)

iš „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir 12,1 mlrd. EUR iš ERPF (įskaitant pagal INTERREG), įskaitant 8,6 mlrd. EUR ES įnašų.

Stereotipai ir vis dar įsitvirtinęs suvokimas, kad profesinis rengimas ir mokymas visuomenėje yra mažiau vertinamas, toliau riboja profesinio rengimo ir mokymo patrauklumą ir stojimą į profesinio rengimo ir mokymo institucijas. Pavyzdžiui, 2023 m. EBPO atlikta profesinio rengimo ir mokymo sistemų peržiūra parodė, kad, nepaisant apskritai gerų profesinio rengimo ir mokymo studentų rezultatų darbo rinkoje, 70 proc. apklaustųjų mano, kad profesinis rengimas ir mokymas yra tiesiog fizinis darbas, nepaisant darbo vietų, į kurias galima pretenduoti baigus mokslus profesinio rengimo ir mokymo institucijoje, įvairovės. Iš specialiosios „Eurobarometro“ apklausos Nr. 569 dėl profesinio rengimo ir mokymo patrauklumo (rengiama, dar nepaskelbta) taip pat aiškėja, kad nors 50 proc. ES gyventojų rekomenduotų profesinį rengimą ir mokymą jaunuoliui prieš jam įgyjant vidurinį išsilavinimą, 75 proc. sutiko su teiginiu, kad jų šalyje bendrojo vidurinio ugdymo įvaizdis yra palankesnis už pirminio profesinio rengimo ir mokymo įvaizdį. Kai kurios šalys stengėsi skatinti lyčių lygybę, tačiau įrodymų, kad užtikrinama lyčių įtrauktis ir renkantis profesijas nepaisoma lyčių stereotipų, atsižvelgiant į šalių nacionalines aplinkybes ir poreikius, yra mažiau. Suaugusiųjų dalyvavimui tęstiniame profesiniame rengime ir mokyme trukdo į pirmiau minėtus stereotipus panašūs stereotipai ir ribotas informuotumas apie esamas galimybes.

Tarptautinimas ir judumas, kurie gali skatinti inovacijas ir didinti profesinio rengimo ir mokymo patrauklumą, tam tikru mastu auga²², tačiau tebėra fragmentiški, o judumo galimybės nepakankamai išvystytos²³. Tyrimai parodė, kad profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventai, turintys judumo užsienyje patirties, praneša, kad užsienyje įgyti įgūdžiai buvo naudingi jų profesinei karjerai ir padėjo didinti įsidarbinimo galimybes²⁴. Be to, CEDEFOP duomenimis, tarptautinės galimybės (įskaitant judumą) yra susijusios su didesniu profesinio rengimo ir mokymo patrauklumu²⁵. Profesinio rengimo ir mokymo srities darbuotojų, pavyzdžiui, mokytojų, instruktorių ir profesinio orientavimo specialistų, judumas yra mažiau išvystytas nei besimokančių asmenų. Nors pranešama apie kai kurias tarptautinimo iniciatyvas ir projektus, jis tebėra netolygus ir menkai integruotas į nacionalines profesinio rengimo ir mokymo sistemas, nepaisant jo strateginės svarbos patrauklumui ir pažangai, kaip nustatyta 2020 m. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo.

3.2. Bendras pažangos vertinimas ir prioritetinės sritys ateityje

²² Tik AT, CY, DE, DK, EE, EL, HR, LV, PT ir PL savo NĮP praneša apie priemones, kuriomis siekiama didinti tarptautinimą.

²³ Tik AT, BE-NL, DE, DK, FR, HR, LT, LV, MT, NL ir PL savo NĮP praneša apie priemones, kuriomis siekiama didinti besimokančių asmenų ir darbuotojų judumą.

²⁴ Fassel, A., Kirsch, M., Pachocki, M. and Zabko, O. (2020) *Tracing VET graduates with foreign mobility experience*. Warsaw: Foundation for the Development of the Education System (FRSE). Skelbiama adresu: <https://erasmusplusresearch.eu/research/tracing-vet-graduates-foreign-mobility-experience>.

²⁵ CEDEFOP (n. d.) „Judumo profesinio rengimo ir mokymo srityje perspektyvos didina profesinio rengimo ir mokymo patrauklumą“. Skelbiama adresu: <https://www.cedefop.europa.eu/lt/tools/vet-toolkit-tackling-early-leaving/resources/vet-toolkit-upskilling-pathways/best-practices/vet-mobility-prospects>.

ES valstybės narės padarė didelę pažangą siekdamos 2020 m. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo nustatytų ir nacionaliniuose įgyvendinimo planuose patvirtintų bendrų prioritetų. Nepaisant itin svarbaus profesinio rengimo ir mokymo vaidmens sprendžiant tiek įtraukumo, tiek darbo rinkos problemas, įskaitant darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą, senėjančios darbo jėgos problemą, taip pat užtikrinant sąžiningą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, toliau susiduriama su tam tikromis problemomis. Dėl to ir toliau mažinamas profesinio rengimo ir mokymo potencialas skatinti integracinį ir tvarų augimą ir konkurencingumą. Kitas neatidėliotinas klausimas, ribojantis profesinio rengimo ir mokymo indėlį į ekonomikos augimą, yra nuolatinės profesinio rengimo ir mokymo prieinamumo ir rezultatų spragos – tiek užtikrinant lyčių įtrauktį, tiek veiksmingai remiant pažeidžiamas grupes ar plečiant mokymąsi visą gyvenimą.

Valstybės narės dėjo daug pastangų, kad profesinio rengimo ir mokymo sistemos būtų lanksčios ir atsparios prisitaikant prie sparčių darbo rinkos pokyčių (1 prioritetas), tačiau tebėra tam tikrų iššūkių. Pažanga padaryta visų pirma modernizuojant profesinio rengimo ir mokymo standartus, mokymo planus ir programas, kad į juos būtų įtrauktas subalansuotas profesinių įgūdžių ir bendrųjų kompetencijų derinys, ypatingą dėmesį skiriant sistemingam skaitmeninių įgūdžių integravimui. Reikia dėti daugiau pastangų, kad profesinio rengimo ir mokymo programos ir mokymo planai būtų visiškai suderinti su darbo rinkos poreikiais, ypač atsižvelgiant į didžiąsias tendencijas, pavyzdžiui, intensyvėjančią skaitmenizaciją ir automatizavimą, taip pat perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Pastangos ir toliau bus svarbios, ypač atsižvelgiant į intensyvėjančią skaitmenizaciją ir platų DI naudojimą. Iš neseniai CEDEFOP atliktos darbo skelbimų internete visose ES valstybėse narėse analizės matyti, kad padidėjo laisvų darbo vietų, kuriose reikalingos profesijos, grindžiamos fiziniu buvimu, fizinio darbo patirtimi ir taikomaisiais techniniais įgūdžiais, pavyzdžiui, inžinerijos technikų, mašinų mechanikų, statybos amatininkų ir transporto darbuotojų įgūdžiais, dalis²⁶. Tai rodo, kad, nors skaitmeninio raštingumo ir raštingumo DI srityje įgūdžių įgijimas yra svarbus siekiant neatsilikti nuo darbo rinkos pokyčių, tam tikros su profesiniu rengimu ir mokymu susijusios profesijos išliko paklausios net ir suintensyvėjus DI diegimui.

Visos ES šalys deda daugiau pastangų siekdamos užtikrinti, kad besimokantys asmenys per visą profesinio rengimo ir mokymo procesą įgytų tvirtų pagrindinių įgūdžių. Tačiau įgyvendinimas tebėra netolygus, o daugelis besimokančių asmenų ir toliau pradeda profesinį rengimą ir mokymą ir iš jo pasitraukia neįgiję pakankamų raštingumo, skaičiavimo, gamtos mokslų, skaitmeninių ir pilietiškumo įgūdžių, įskaitant gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir informacinį raštingumą, kurie yra labai svarbūs tiek įsidarbinamumui, tiek aktyviam dalyvavimui visuomenės gyvenime. Be to, dėl kvalifikuotų profesinio rengimo ir mokymo mokytojų ir instruktorių, ypač tų, kurie gali integruoti pagrindinius įgūdžius į profesinį mokymąsi, trūkumo sunku veiksmingai siekti rezultatų. Iš PISA duomenų taip pat matyti, kad daug besimokančiųjų pradeda profesinį rengimą ir mokymą turėdami prastesnius

²⁶ CEDEFOP (2026 m.) „Atbulinė pavara: kaip dirbtinis intelektas mažina profesinių profilių paklausą“. Skelbiama adresu: <https://www.cedefop.europa.eu/lt/news/reverse-gear-how-ai-bringing-vocational-occupations-back>

pagrindinius įgūdžius, palyginti su bendraamžiais bendrojo vidurinio ugdymo įstaigose²⁷. Šalyse, kuriose galima atlikti palyginimą, profesinio mokymo programų studentų rezultatai dažnai yra gerokai prastesni nei jų bendraamžių, besimokančių pagal bendrojo ugdymo programas, kartais dėl tokių priežasčių kaip ankstyvas skirstymas pagal gabumus.

Be to, pažanga gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) įgūdžių ugdymo srityje tebėra netolygi. Vidutinio lygio profesinio rengimo ir mokymo srityje tik 36,3 proc. visų studentų visoje ES dalyvauja gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos programose, o tai yra 8,7 procentinio punkto mažiau nei siūlomas 2030 m. ES lygmens tikslas – bent 45 proc. Iš gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos sričių dauguma profesinio rengimo ir mokymo studentų daugiausia renkasi mokytis inžinerijos, gamybos ir statybos. Informacinės ir ryšių technologijos (IRT) sudaro didelę gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos sričių studentų dalį tokiose šalyse kaip Portugalija, Malta, Lenkija ir Italija. Tačiau gamtos mokslų, matematikos ir statistikos srityse visoje ES pritraukiama labai nedidelė profesinio rengimo ir mokymo studentų dalis.

Nepaisant to, kad padaugėjo mokymosi darbo vietoje ir pameistrystės galimybių, kai kurios šalys praneša apie pameistrių skaičiaus sumažėjimą arba nedidelį jų skaičių²⁸, palyginti su ankstesniais laikotarpiais, kai pagrindinė problema buvo laisvų vietų trūkumas. Padaryta pažanga išplečiant pameistrystę, kad ji apimtų suaugusiuosius ir aukštąjį mokslą, tačiau naudojimasis šia galimybe vis dar ribotas. Mokymasis darbo vietoje pagal profesinio rengimo ir mokymo programas taip pat labiau paplitęs tam tikrose studijų srityse (visų pirma sveikatos ir žemės ūkio)²⁹. Politikos priemonėmis būtų galima geriau spręsti darbo vietų paklausos ir pasiūlos disbalanso ir neatitikimo problemą ir investuoti į įmonių instruktorių profesinį tobulėjimą pedagogikos srityje ir paramą pažeidžiamoms grupėms priklausantiems besimokantiems asmenims. Kita sritis, kurią būtų galima toliau plėtoti, yra profesinio rengimo ir mokymo institucijų ir pramonės atstovų bendradarbiavimas. Tai galėtų padėti tiek didinti naudojimąsi pameistrystės galimybėmis, tiek suderinti profesinio rengimo ir mokymo rezultatus ir darbo rinkoje reikalingus įgūdžius.

Šalys parodė savo įsipareigojimą didinti lankstumą ir pažangos galimybes profesinio rengimo ir mokymo srityje (2 prioritetas), taip pat kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybes, tačiau daugelis iniciatyvų tebėra tiriamajame etape. Šis lankstumas skatinamas taikant mokymosi rezultatais grindžiamus metodus, moduliuojant mokymo planus ir programas, nustatant mikrokredencialus ir dalines kvalifikacijas ir didinant mokymosi rezultatų, pasiektų ne formaliojo švietimo sistemose, patvirtinimo ir pripažinimo galimybes. Šalys įvairina mokymosi būdus stiprindamos skaitmeninio ir mišriojo mokymosi

²⁷ EBPO (2023 m.) „2023 m. švietimo apžvalga: EBPO rodikliai“. Paryžius, „OECD Publishing“. Skelbiama adresu: <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/>.

²⁸ Tokios šalys kaip DE, FR, IT ir AT praneša, kad kai kuriuose sektoriuose pameistrystės galimybių sumažėjo arba jomis naudojamos retai. EL, HU, CZ ir RO taip pat yra tarp šalių, kuriose nedaug naudojamos mokymosi darbo vietoje, įskaitant pameistrystę, galimybės.

²⁹ Europos Komisija (2025 m.) „2025 m. švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis. Lyginamoji ataskaita“, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Skelbiama adresu: <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/30c1ccaa-bfdd-11f0-a612-01aa75ed71a1>

infrastruktūrą ir tyrinédamos pažangiausias švietimo technologijas, pavyzdžiui, virtualiąją realybę ir dirbtinį intelektą. Toks besiformuojančių technologijų integravimas į profesinį rengimą ir mokymą gali veiksmingai sumažinti atotrūkį tarp mokymo paslaugų teikimo ir kintančios darbo rinkos, tačiau esama apribojimų, be kita ko, pavyzdžiui, reikia neatsilikti nuo sparčios technologijų raidos pramonėje ir užtikrinti įrangai reikalingas investicijas³⁰. Profesinio rengimo ir mokymo srityje priemonės, susijusios su mikrokredencialais ir pažangiųjų technologijų naudojimu, vis dar yra ankstyvame etape ir dar nėra išnaudotos visos jų galimybės. Šalims, kurios dar nepadarė pažangos šiose srityse, būtų naudinga paspartinti reglamentavimo pokyčius, išbandyti skaitmenines platformas, kuriose teikiamas mokymo turinys ir interaktyvūs ištekliai, ir skatinti abipusį mikrokredencialų pripažinimą visoje ES³¹.

Europos skaidrumo priemonėmis siekiama, kad darbdaviai ir kiti suinteresuotieji subjektai geriau suprastų profesinį rengimą ir mokymą. Viena iš pagrindinių 2024 m. EKS vertinimo išvadų buvo ta, kad EKS yra nusistovėjęs atskaitos taškas, kurį plačiai pripažįsta kvalifikacijų srityje veikiančios institucijos³². EKS ir susijusios NKS yra pagrindinės priemonės, kuriomis siekiama, kad profesinio rengimo ir mokymo kvalifikacijos, atsižvelgiant į jų lygį ir turinį, būtų skaidresnės tiek nacionaliniu, tiek tarpvalstybiniu mastu. ES karjeros valdymo ir mokymosi visą gyvenimą priemonė „Europass“ padeda profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokantiems asmenims nurodyti savo kvalifikaciją ir įgūdžius, be kita ko, darbo jėgos judumo kontekste. Tačiau nevienodas šių priemonių įgyvendinimas trukdo kvalifikacijų ir įgūdžių skaidrumui ir supratimui visoje ES. Vienas iš patirties, įgytos atliekant 2024 m. „Europass“ vertinimą, pavyzdžių yra tai, kad „Europass“ naudojama duomenų analizė ir DI galėtų būti toliau plėtojami, taip padedant spręsti įgūdžių ir darbo jėgos trūkumo problemą, kuri daro ypač didelį poveikį profesinio rengimo ir mokymo profesijoms³³.

Suaugusiųjų dalyvavimo mokyme lygis daugelyje šalių tebėra žemas³⁴. Nors valstybės narės vis daugiau dėmesio skiria mokymuisi visą gyvenimą, suaugusiųjų švietimo tyrimo duomenimis, dalyvavimo lygis 2022 m. siekė tik 39,5 proc., o skirtumai tarp šalių yra

³⁰ Herrero, C., Arroyo Sagasta, A., Castaño Muñoz, J., Centeno, C., Coenen, J. *et al.* (2025) *Supporting the digital transformation of vocational education and training*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Skelbiama adresu: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC141881>.

³¹ Tik BE-NL, DE, FI, HR, HU, LV, MT, NL, PL, PT ir SK savo NĖP praneša apie pažangą, susijusią su priemonėmis, skirtomis mikrokredencialams ir dalinėms kvalifikacijoms pripažinti; tik AT, BE-FR, BE-NL, BG, CY, DE, DK, ES, HU, LU, NL, PL ir PT praneša apie pažangą kuriant skaitmenines platformas ir mokymosi išteklius.

³² Europos Komisija (2024 m.) „Europos Komisija skelbia „Europass“ ir Europos kvalifikacijų sandaros vertinimus“. Skelbiama adresu: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/news/european-commission-publishes-evaluations-europass-and-european-qualifications-framework-2024-03-27_en?prefLang=lt.

³³ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl 2018 m. balandžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo (ES) 2018/646 dėl bendros geresnių paslaugų, susijusių su įgūdžiais ir kvalifikacijomis, teikimo sistemos („Europass“) įgyvendinimo ir poveikio. Skelbiama adresu: [EUR-Lex - 52024DC0135 - LT - EUR-Lex](https://eur-lex.europa.eu/lexUri.do?uri=EUR-Lex%3A52024DC0135%3A-LT).

³⁴ Remiantis naujausiais turimais Suaugusiųjų švietimo tyrimo (2022 m.) duomenimis, BG, EL, RO, PL, CZ, HR, SI, LT, CY, IT, PT, LV, ES, BE, MT, ET ir LU vis dar nesiekia 2025 m. ES lygmens tikslo – kad 47 proc. 25–64 m. amžiaus suaugusiųjų per pastaruosius 12 mėnesių būtų dalyvavę mokymosi veikloje.

dideli. Tai yra mažiau nei ES lygmens tikslas³⁵ – iki 2030 m. pasiekti bent 60 proc. Svarbu, kad tęstinio profesinio rengimo ir mokymo sistemoje būtų atsižvelgiama į visų suaugusiųjų mokymosi ir tobulėjimo poreikius. Be to, tolesnis orientavimas visą gyvenimą įgyvendinimas, ankstesnio mokymosi, mikrokredencialų ir dalinės kvalifikacijos patvirtinimas kartu su gerai parengtomis paskatomis tiek fiziniams asmenims, tiek darbdaviams galėtų sustiprinti besimokančių asmenų dalyvavimą ir paramą jiems. Taip pat labai svarbu stebėti dalyvavimą ir užtikrinti įvairių paslaugų teikėjų sinergiją ir koordinavimą.

Padaryta tam tikra pažanga skatinant inovacijas bei augimą ir rengiant besimokančius asmenis skaitmeninei ir žaliajai pertvarkai (3 prioritetas). Kai kurios šalys modernizuoja profesinio rengimo ir mokymo infrastruktūrą investuodamos tiek į skaitmenines mokymo ir mokymosi platformas, tiek į fizinę infrastruktūrą³⁶, derindamos jas su dabartiniais pramonės poreikiais. Tai apima investicijas į IRT infrastruktūrą ir šiuolaikinę įrangą, taip pat pažangių technologijų integravimą į profesinį rengimą ir mokymą. Parama profesinės kompetencijos centrums tebėra ribota, tačiau ji didinama steigiant naujus centrus arba plėtojant esamus centrus, dažnai naudojant ES paramą ir finansavimą.

Iš neseniai paskelbtos atrinktų programos „Erasmus+“ projektų profesinės kompetencijos centrų srityje analitinės ataskaitos matyti, kad jie gali veikti kaip struktūriniai veiksniai, skatinantys profesinio rengimo ir mokymo pertvarką, pvz., diegiant inovacijas mokymo ir mokymosi srityje, suderinant profesinį rengimą ir mokymą su darbo rinka ir įgūdžių poreikiais, stiprinant pagrindinių suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą. Siekiant toliau plėtoti iniciatyvą ir jos poveikį, ataskaitoje pateikiamos kelios rekomendacijos dėl valdžios institucijų dalyvavimo ir didesnio besimokančių asmenų ir darbuotojų dalyvavimo, taip pat dėl finansavimo įvairinimo, sąsajų su kitomis iniciatyvomis ir įstaigomis, pavyzdžiui, Įgūdžių paktu ir Profesinio mokymo patariamuoju komitetu, stiprinimo, pedagoginių inovacijų masto didinimo ir subalansuoto skaitmeninių ir žaliųjų įgūdžių integravimo visuose ekonomikos sektoriuose.

Valstybės narės įgyvendino priemones, kuriomis siekiama užtikrinti, kad profesinis rengimas ir mokymas būtų patrauklus pasirinkimas, grindžiamas šiuolaikišku ir skaitmenizuotu įgūdžių ugdymu (4 prioritetas). Tačiau, nepaisant pastangų ir tikslinių veiksmų visose šalyse, suvokiamas menkesnis profesinio rengimo ir mokymo vertinimas, palyginti su bendruoju išsilavinimu ir akademinio išsilavinimu, tebėra pagrindinė kliūtis aktyvesniam dalyvavimui tiek pirminiame, tiek tęsiniame profesiniame rengime ir mokyme. Inovacijų ir tarptautinimo rėmimas gali būti vienas iš pagrindinių profesinio rengimo ir mokymo patrauklumo didinimo veiksnių. Teigiamą profesinio rengimo ir mokymo įvaizdį, taigi ir jo patrauklumą, taip pat galima toliau stiprinti tikslingai propaguojant profesinio rengimo ir mokymo naudą ir absolventų įsidarbinimo perspektyvas. Tai galėtų būti, be kita ko, informuotumo didinimo kampanijos, dalyvavimas tarptautiniuose įgūdžių konkursuose, orientavimas visą gyvenimą ir judumo galimybės.

³⁵ Tikslas, nustatytas 2021 m. Tarybos išvadose dėl naujos 2021–2030 m. Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės. Taip pat žr. Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planą.

³⁶ AT, BE-NL, BG, CY, DE, DK, EL, HU, LT, LV, PL, PT ir SI savo NIP praneša apie pažangą įgyvendinant priemones, kuriomis siekiama modernizuoti infrastruktūrą.

Šalys stengėsi padėti profesinio rengimo ir mokymo mokytojams ir instruktoriams, tačiau dėl mažo profesijos patrauklumo profesinio rengimo ir mokymo sistemos ir toliau patiria spaudimą. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės, apima profesinio rengimo ir mokymo programų išplėtimą iki aukštesnio kvalifikacijos lygio (EKS 5–8), galimybių keisti studijų kryptį tarp profesinio rengimo ir mokymo ir aukštojo mokslo gerinimą ir investicijas į profesinio rengimo ir mokymo mokytojų ir instruktorių tęstinį profesinį tobulėjimą. Tačiau iš turimų duomenų matyti, kad trūksta sisteminių metodų sudėtingiems mokytojų ir instruktorių mokymosi poreikiams patenkinti; tai apima sistemingą jų profesinio tobulėjimo turinio ir poveikio mokymo praktikai stebėseną.

Norint pagerinti mokytojų ir instruktorių įgūdžius ir kompetenciją, reikėtų sisteminio ir daugialypio tęstinio profesinio tobulėjimo, kuris dažnai yra netolygus ir neapima visų sričių. Šalys, siekdamas spręsti mokytojų trūkumo problemą ir gerinti profesijos įvaizdį, galėtų dėti pastangas, kad supaprastintų galimybes vykdyti mokymo veiklą, sudarytų palankesnes sąlygas patvirtinti ir pripažinti kvalifikacijas, gerintų darbo sąlygas ir koreguotų atlyginimus, išnagrinėtų „sukamųjų durų“ reiškinio tarp profesinės veiklos ir mokymo galimybes, įskaitant mišrųjį mokymą vykdančių mokytojų modelius, kurie iki šiol nebuvo plačiai nagrinėti, ir suteiktų įvairių ir pakankamų profesinio tobulėjimo galimybių, įskaitant stažuotes įmonėse ir galimybę įgyti tarptautinės patirties dalyvaujant darbuotojų judumo programose. Herningo deklaracijoje taip pat raginama skirti dėmesio mokytojų ir instruktorių psichinei gerovei – sričiai, kuri nėra pakankamai nagrinėjama.

Nors pažanga skatinant lygias galimybes ir lyčių požiūriu įtraukias profesinio rengimo ir mokymo sistemas vertinama kaip nedidelė (5 prioritetas), šalys įgyvendina pažeidžiamoms grupėms skirtas tikslines priemones. Pagal programą „Erasmus+“ remiamas universaliųjų įgūdžių, pavyzdžiui, bendravimo, gebėjimo prisitaikyti ir tarpkultūrinių įgūdžių, ugdymas pasitelkiant profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų ir šių įstaigų darbuotojų judumą, bendradarbiavimo partnerystes ir gebėjimų stiprinimo veiklą. Tačiau yra mažai įrodymų apie pažangą, padarytą užtikrinant lyčių įtrauktį ir lyčių stereotipų nepaisymą renkantis profesiją. Lyčių pusiausvyros trūkumas ir nepakankamas moterų atstovavimas gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityse bei profesinio rengimo ir mokymo programose turi didelių pasekmių darbo rinkai, pavyzdžiui, nuolatinį įgūdžių trūkumą, ribotą ekonominį našumą ir didėjančią struktūrinę nelygybę užimtumo ir darbo užmokesčio srityse. Spręsti įtraukties trūkumo problemą profesinio rengimo ir mokymo programose yra labai svarbu siekiant užtikrinti, kad pažeidžiamoms grupėms priklausantys asmenys (pvz., ilgalaikiai bedarbiai, neįgalieji, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis jaunimas) galėtų baigti atitinkamą ir tinkamą mokymą ir būtų gerai pasirengę patekti į darbo rinką, taip didinant bendrą užimtumo lygį ir našumą, taip pat mažinant skurdo lygį. Siekiant užtikrinti įtrauktį, pagal veiksmingas profesinio rengimo ir mokymo sistemas turi būti teikiama tikslinė parama, grindžiama besimokančio asmens poreikiais, stiprinamos sąsajos su stabiliomis ir kokybiškomis darbo vietomis ir išplečiamos įtraukaus mokymosi darbo vietoje galimybės.

Šalys, daugiausia dėmesio skiriančios profesinio rengimo ir mokymo kokybės užtikrinimui (6 prioritetas), taip pat padarė tam tikrą pažangą. Maždaug pusė šalių rengė

naujas strategijas, kad suderintų nacionalines kokybės užtikrinimo sistemas su EQAVET prioritetais, stiprindamos profesinio rengimo ir mokymo paslaugų teikėjų įsivertinimą (pvz., vidaus vertinimo procesus, nuolatinį tobulinimą ir grįžtamojo ryšio ciklus) ir gerindamos suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą valdyme. Tęstinumas ir didesnės investicijos yra labai svarbūs siekiant šio prioriteto tikslų ir kad besimokantys asmenys ir profesinio rengimo ir mokymo sistemos galėtų išnaudoti visą savo potencialą.

Socialiniai partneriai yra labai svarbūs valdant ir įgyvendinant profesinio rengimo ir mokymo politiką ir prisideda prie politikos formavimo, mokymo programų rengimo, kokybės užtikrinimo, finansavimo sprendimų ir profesinio orientavimo. Yra galimybių toliau plėsti socialinių partnerių vaidmenį įgyvendinant priemones, visapusiškai atsižvelgiant į jų savarankiškumą. Visų pirma tokiose srityse, kaip su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimas ir įgūdžių poreikių nustatymas, pameistrystės paslaugų teikimas ir užimtumo galimybių suteikimas pažeidžiamoms grupėms, perkvalifikavimas ir kvalifikacijos kėlimas, taip pat neformaliojo mokymosi ir savišvietos pripažinimas ir patvirtinimas.

4. Išvada

Iš 2020 m. Tarybos rekomendacijos dėl profesinio rengimo ir mokymo įgyvendinimo valstybėse narėse ataskaitų matyti, kad daroma pažanga, bet taip pat susiduriama su nuolatiniais iššūkiais, o tai rodo ne tik profesinio rengimo ir mokymo potencialą, bet ir kai kuriuos trūkumus skatinant įtrauką ir darnų vystymąsi, glaudžiai suderintą su darbo rinkos poreikiais. Nors daugelis valstybių narių pradėjo svarbias reformas, dažnai pasinaudodamos ES parama ir finansavimo galimybėmis, modernizavimo ir pažangos tempas yra nevienodas. Vis dar esama spragų, susijusių su skaitmenizacija, įskaitant tokių technologijų kaip dirbtinis intelektas integravimą, su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimu, mokymusi darbo vietoje / pameistrystėje, profesinio rengimo ir mokymo srities mokytojų ir instruktorių gebėjimais, taip pat vis dar nepalankiu visuomenės požiūriu į profesinį rengimą ir mokymą bei jo patrauklumu, dėl kurių atsiranda įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis. Siekiant kuo geriau išnaudoti profesinio rengimo ir mokymo potencialą ES konkurencingumui remti, reikia skatinti profesinio rengimo ir mokymo pažangą ir tvirtesnę partnerystę su įmonėmis ir socialiniais partneriais. Taip pat reikėtų didinti profesinio rengimo ir mokymo įstaigose besimokančių asmenų judumo galimybes ir tarptautinimą. Kita sritis, kuriai reikia skirti daugiau dėmesio, yra pagrindinių įgūdžių ir pilietiškumo gebėjimų, taip pat gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos gebėjimų, kurie yra labai svarbūs skatinant profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų įsidarbinamumą³⁷ ir užtikrinant suderinamumą su darbo rinkos poreikiais, ugdymas. Būsima Europos profesinio rengimo ir mokymo strategija padės spręsti visus šiuos uždavinius.

³⁷ Confederation of German Employers' Associations (BDA) (2025) *For our democracy – democracy education throughout all levels of education*. Skelbiama adresu: <https://www.arbeitgeber.de>.